

VII. Lastensuojelulautakunta.

Lastensuojelulautakunnan vuodelta 1924 antama kertomus oli seuraavansisältöinen:

Lautakunnan kokoonpano. Lastensuojelulautakuntaan kuuluivat vuonna 1924 professori M. Ruuth puheenjohtajana ja tarkastajatar M. Sillanpää varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä raatimies B. C. Carlson, kansakoulunjohtaja A. Noponen, lastentarhanjohtajatar I. Poppius ja rouvat L. Salovaara ja A. Suominen. Lautakunnan uuden ohjesäännön mukaisesti toimitti kaupunginvaltuusto puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalin, jonka lautakunta on aikaisemmin itse suorittanut.

Lautakunta kansakoulujohtokuntana. Koska lastensuojelulautakunta toimii samalla kasvatustilaisuuksissa olevien kansakoulujen johtokuntana, kehoitettiin kiertokirjeellä kaikkia kasvatustilaisuuksien vaalikelpoisia opettajia ja opettajattaria valitsemaan edustajan, jonka tulisi olla saapuvilla sellaisissa kokouksissa, joissa käsitellään varsinaisesti koulua koskevia kysymyksiä. Opettajakunnan edustajaksi vuodeksi 1924 valittiin sittemmin johtajatar E. Antin. Lautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja hoitivat, siihen valittuina, vastaavat tehtävät johtokunnassa.

Lastensuojelulautakunnan toimihenkilöt. Lastensuojelulautakunnan toimintajohtajana toimi filosofianmaisteri R. Liukkonen, jolle ohjesäännön mukaisesti kuului myöskin lautakunnan sihteerin tehtävät ja lastenhuoltolaitosten valvonta. Lautakunnan kassa- ja tiliasiat ovat olleet vuoden 1920 alusta alkaen yhdistettynä köyhäinhoidon kassa- ja tilivirastoon, jossa niitä on hoitanut tämän viraston johtaja, kamreeri F. O. Rosendahl. Kasvatustilaisuuksien sekä vastaanotto- ja ammattioppilaskodin lääkäriä oli lääketieteellisensiaatti E. O. Lindén, joka tarkasti myöskin tylsämielisten laitoksiin ja aistivalliskouluihin pyrkivät lapset sekä yleensä 7 vuotta vanhemmat lautakunnan hoidokit. Osaston kansliatehtäviä hoitivat neiti C. Nyström ja rouva D. Kangas ja kodeissakävijänä toimi neiti L. W. Lidman. Osastoon kuuluvaa rekisteri- ja tiedonantotoimistoa hoiti neiti M. Tawaststjerna neiti H. Stråhlmannin avustaessa häntä toimistolle ilmoitettujen lastensuojelutapausten tutkimisessa.

Lastenhuoltotarkastajan ja siihen yhdistetyn lastenvalvojan virkaan nimitti kaupunginvaltuusto toukokuun 7 p:nä 1924 opettaja S. Ojanteen, joka sitä ennen jo pari vuotta oli väliaikaisesti hoitanut tähän kaksoisvirkaan kuuluvia tehtäviä. Tapahtuneen nimityksen jälkeen siirtyi opettaja Ojanne kuitenkin suomenkielisten kansakoulujen taloudenhoitajan toimeen saaden syyskuun 15 p:nä anomansa eron edellämäinimitusta virasta. Syyskuun 1 p:stä alkaen hoiti lastenhuoltotarkastajan ja lastenvalvojan tehtäviä väliaikaisesti varatuomari K. Rydman. Osastolle kuuluvain aviottomain ja elättilasten hoitoa valvoi lääketieteellisensiaatti E. R. Granholm, etupäässä hänen johdollaan toimivia avustavia naistarkastajia olivat neiti S. Setälä ja rouva A. Stegman. Näistä neiti Setälä nautti virkavapautta syyskuun 1 p:stä lukien ja oli hänen

sijaisenaan neiti A. Moberg. Osaston naisopastajina toimivat rouvat M. Ekholm ja O. Sarin sekä neidit I. Glansenstierna, V. Wessman ja M. Ramstedt. Kaupunkiin sijoitettujen köyhäinhoidollisten lasten kasvatuskoteja tarkasti rouva T. Ojanne. Osaston kansliatehtäviä hoitivat neidit E. Ekholm ja G. Boldt köyhäinhoidollisten ja rouva A. Aminoff aviottomain lasten jaostolla, avustaen viimeksimainittua neiti I. Pantsar joulukuun 1 p:stä lukien.

Joutilaitten ja epäsäännöllisesti koulua käyvien lasten huoltajana sekä alaikäisten katuammattilaisten valvojana toimi väliaikaisesti opettaja L. Pohjanvuori lokakuun 10 p:nä ja siitä alkaen kaupunginvaltuuston syyskuun 10 p:nä tähän virkaan vakinaisesti nimittämä opettaja Y. Fonselius. Nuorisonhuoltajan apulaisina olivat opettajatar E. Hirn ja rouva T. Ojanne, joista edellinen etupäässä suoritti osaston kansliatehtäviä ja viimeksimainittu huolehti kotikäynneistä.

Yhteisenä vahtimestarina lautakunnan kanslian kaikilla osastoilla toimi H. Niemura.

Lastensuojelulautakunnan toiminta jatkui yleensä entiseen tapaan. Kaupungissa vallitsi yhä edelleen asuntopula, joka luonnollisesti köyhiin ja lapsirikkaisiin perheisiin raskaimmin kohdistuneena aiheutti lautakunnalle yhä uusia hoidokkeja. Asuntokurjuuteen liittyvä siveettömyys ja salainen juopotelu sekä työläisperheitä usein uhkaava työttömyys ovat niinkään sellaisia seikkoja, jotka ovat otettavat lautakunnan toimialaa arvosteltaessa vakavasti huomioon. Toiselta puolen on avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettu laki toimeenpanoasetuksineen korostanut kunnan huoltovelvollisuutta mainittuja lapsia ja heidän usein avuttomia äitejensä kohtaan ja samoin asettaa uusi köyhäinhuoltolaki yhteiskunnalliseen lasten- ja nuorisonhuoltoon nähden entistä suurempia vaatimuksia.

Lautakunnan kokoukset. Lastensuojelulautakunta kokoontui säännöllisesti jokaisen kuukauden toisena ja neljäntenä tiistaina, paitsi kesä-, heinä- ja elokuun aikana, jolloin lautakunnan kokouksia tarvitsi pitää ainoastaan kerran kuukaudessa. Ylimääräisiä kokouksia oli vuoden kuluessa 1, lukuunottamatta erinäisiä tehtäviä varten valittujen toimikuntain tilapäisiä kokoontumisia. Kansakoulujohtokuntana, jolloin myöskin laitosten opettajakunnan edustaja otti osaa päätöksiin, käsitteli lautakunta asioita 10 eri kertaa. Syyskuun 25 p:nä tapahtuneessa taloussääntöehdotuksen käsittelyssä edusti valtuuston budjettivaliokuntaa maisteri Y. Harvia. Kiireellisiä asioita ratkaistiin tarpeen vaatiessa siten, että toimitusjohtaja etukäteen hankki ehdotukselleen neljän lautakunnan jäsenen hyväksymisen, joka sitten seuraavassa kokouksessa ilmoitettiin ja merkittiin pöytäkirjaan lautakunnan yhteisenä päätöksensä. Lautakunnan kokouksissa toimintavuoden kuluessa pidetyt pöytäkirjat sisälsivät yhteensä 1,423 eri asiaa, joista 507 oli yleisen kansli-osaston ja 916 turvattomain lasten osaston esittämiä. Useimmat viimeksimainituista koskivat köyhäinhoidollisten lasten hoitoonottamista ja niistä suoritettavien elatusmaksujen määräämistä tai lakkauttamista.

Sellaisista toimintavuoden kuluessa käsitellyistä kysymyksistä, joilla on syvempää periaatteellista merkitystä tai suurempaa taloudellista kantavuutta mainittakoon tässä tärkeimpiä.

Kasvatuslaitosten keskittämisajatuksen toteuttamiseksi teki lautakunta helmikuun 11 p:nä rahatoimikamarille esityksen, että Ryttylän tiilimakasiinista sisustettaisiin koulu- ja oppilasasuntola Vanjoelta Ryttylään siirrettäville lapsille ja että Ryttylään samalla rakennettaisiin oppilasmäärän siellä lisääntyessä välttämättömäksi käynyt keskuskeittiö. Kun kaupunginarkki-

tehti kannatti mieluummin aivan uutta rakennusta kuin vanhan tiilimakasiinin muuntelemista, laati lautakunta uuden rakennussuunnitelman, jonka mukaan laaditut piirustukset sekä kustannusarvio saavuttivat rahatoimikamarin ja valtuuston hyväksymisen. Ryttylän uutta koulu- ja oppilasasuntolarakennusta varten merkittiin tarpeellinen määräraha 1925 vuoden taloussääntöön. Keskuskeittiön rakentaminen sitävastoin lykättiin toistaiseksi.

Samassa keskittämistarkoituksessa yhdistettiin Laversin koulusiirtola kesäkuun 1 p:stä Bengtsårin kasvatuslaitokseen, jossa lasten ruumiillisen hoidon ja yksilöllisen kasvatuksen tehostamiseksi aikaisempi kasarmijärjestelmä lakkautettiin ja oppilaat jaettiin, samoin kuin Ryttylässäkin, lokakuun 1 p:stä alkaen 3:een eri rakennuksissa asuvaan kotikuntaan, joilla kullakin oli joko sairaanhoitajatar- tai opettajatarsivistyksen omaava naishoitaja.

Lasten ahtaiden asunto-olojen parantamiseksi Toivolan turvakodissa teki lautakunta helmikuun 11 p:nä rahatoimikamarille esityksen n. s. Weckin huvilan laajentamisesta ja sisustamisesta. Valtuusto myönsikin seuraavan kesäkuun 11 p:nä tähän tarvittavat varat ja siten saatiin tyttöoppilaille Toivolassa tyydyttävä asuntola. Niinikään hyväksyttiin lautakunnan syyskuun 9 p:nä tekemä esitys uuden ulkokuonerakennuksen aikaansaamisesta Toivolaan ja tähän tarvittava määräraha merkittiin 1925 vuoden taloussääntöön.

Kun pikkulasten hoitoon käytettävissä oleva Oulunkylän lastenkoti on jo useita vuosia osoittautunut liian ahtaaksi, ollen sitäpaitsi teknillisten edellytysten kokonaan puuttuessa tarkoitustaan vastaamaton, teki lautakunta helmikuun 25 p:nä rahatoimikamarille esityksen uuden pikkulastenkodin aikaansaamisesta. Perusteluissa huomautettiin m. m. siitakin, ettei pääkaupungin kunnallista pikkulastenhoitoa saada järjestetyksi asianmukaiselle kannalle edes aviopuolisoiden Gustaf ja Maria Hyvösen lahjoituksen avulla, koska siihen sisältyvät varat ovat lahjoittajain määräyksen mukaisesti käytettävät erikoisena säätiönä hoidettavan lastenkodin perustamiseen ja ylläpitämiseen hoidokkeja varten, jotka kasvatetaan kodissa hentolapsen iästä aina 15—16 vuotiaiksi. Rahatoimikamari jätti kysymyksen Hyvösen lastenkotikomitealle valmisteltavaksi ja onkin kyseessäolevalle pikkulastenkodille jo paikka suunniteltu sekä piirustusluonnokset valmiina.

Rahatoimikamarille maaliskuun 24 p:nä jättämässään 5-vuotissuunnitelmassa esitti lautakunta muutamia muitakin lähiaikoina välttämättömiä rakennuksia, joista tässä mainittakoon esim. Toivolan talous- ja koulurakennus, joiden teettämisestä riippuu m. m. henkisesti vajakykyisten lasten hoidon ja opetuksen järjestelymahdollisuus, sekä Bengtsårin ammattikoulurakennus ja ammattioppilaskoti, joita ilman erittäin tärkeänä pidettävää ammatillista jatko-opetusta ei voida tässä laitoksessa ajan vaatimusten mukaisesti kehittää. Suunnitelmaan sisältyi myöskin uusi koulurakennus Toivoniemellä, jonka tarve muodostuu sitä tähdellisemmäksi, jos tahdotaan pitää edelleen kiinni Sjötorpassa olevien oppilaiden sinne siirtämisestä. Lautakunnan tekemän esityksen pienen puutarhatilan ostamisesta mainituille oppilaille rahatoimikamari hylkäsi, tarjottujen ja lautakunnan mielestä tarkoitukseen sopivien paikkojen hinnan halpuudesta huolimatta. Niinikään rahatoimikamari ei suostunut lautakunnan syyskuun 9 p:nä tekemään esitykseen saunan rakentamisesta Kullantorppaan, vaikkei tässä lastenkodissa ole henkilökunnalla eikä suuremmilla lapsilla hygieniseltä kannalta varsin tarpeellista peseytymisen mahdollisuutta.

Ryttylän metalliverstaan kuntoonlaittamisesta ja vesijohdon teettämisestä Bengtsåriin teki lautakunta useampiakin esityksiä, ja on kumpaakin varten saatu määräraha 1925 vuoden budjettiin.

Lastenhuoltolaitosten opetusolojen kehittämistä tarkoittavista toimenpiteistä mainittakoon miesopettajain palkkaaminen Toivolaan ja käsityö-askartelukurssien järjestäminen eri laitoksissa, jossa saatiin palkatonta apua Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliiton poikakerhon johtajalta.

Kokouksessaan toukokuun 27 p:nä käsitteli lautakunta johtaja Hj. Ekholmin ehdotusta kaksikielisen Bengtsärin kasvatuslaitoksen muuttamisesta yksinomaan ruotsinkieliseksi. Ollen tietoinen niistä vaikeuksista, mitä kaksikielisen laitoksen hoitamisessa ja sellaiseen kaikissa suhteissa sopivan henkilökunnan saamisessa luonnollisesti esiintyy, ei lautakunta kuitenkaan siihen katsoen, ettei ruotsinkielisiä poikia tulisi olemaan Bengtsäriin riittävästi, katsonut voivansa hyväksyä tehtyä ehdotusta.

Kun kaupungin poliisijärjestys oli joutunut uusittavaksi, ehdotti lautakunta maaliskuun 11 p:nä siihen erinäisiä alaikäisten katukaupustelua ja huvitilaisuuksiin päästämistä ehkäiseviä muutoksia, jotka tulivatkin otetuiksi huomioon.

Kokouksessaan maaliskuun 20 p:nä 1923 oli rahatoimikamari päättänyt, että lastensuojelulautakunnan huostaan otetuista lapsista saatavat elatuskorvaukset ovat toistaiseksi köyhäinhuoltolautakunnan perittävät. Kun köyhäinhuoltoviranomaiset eivät katsoneet tämän päätöksen voivan velvoittaa heitä perimään elatuskorvauksia muista kuin puhtaasti köyhäinhoidollisista syistä lastensuojelulautakunnan huostaan otetuista lapsista ja koska toiminnan yhtenäisyyden kannalta on tärkeitä, että asianomaisten maksuvelvollisten velkominen myöskin kasvatuksellisista syistä huostaanotetuista lapsista tulee keskitetyksi samaan paikkaan, anoi lautakunta syyskuun 9 p:nä rahatoimikamarilta sellaisia toimenpiteitä, että kaikkien lastensuojelulautakunnan huostassa olevien lasten hoitomaksujen periminen järjestettäisiin käytännöllisellä tavalla samalle, kassalaitoksen läheisessä yhteydessä toimivalle velkomisvirastolle tai asiamiesosastolle ja että lastensuojelulautakunta saisi aina omiin hoidokkeihinsa nähdessä päättää, missä tapauksessa veloitan ja millä määrällä. Tämä monessa suhteessa tärkeä ja laajakantoinen kysymys oli vielä vuoden vaihteessa lopullisesti ratkaisematta.

Yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi lasten koulumaksujen perimisessä lähetti lautakunta lokakuun 4 p:nä kunnallishallinnoille niissä kunnissa, joiden kansakouluissa käy Helsingin kaupungin lastensuojelulautakunnan huostaan otettuja turvattomia lapsia, yksityiskohtaiset ohjeet siitä, miten heidän kussakin tapauksessa tulee menetellä velkoessaan korvauksia näiden lasten koulunkäynnistä. Nämä ohjeet, joista on yhteisesti sovittu pääkaupungin kansakouluviranomaisten kanssa, on saatettu myöskin lautakunnan maaseutupiitäjiin asettamien paikallisasiamiesten tietoon.

Saadakseen kunnallisverotuksella peitettäviä lastensuojelumenoja pienemään anoi lautakunta maaliskuun 11 p:nä kouluhallituksen lastensuojeluosastolta, osaston joulukuun 14 p:nä 1921 asiasta lähettämään kiertokirjeeseen viitaten, että myöskin Kullantorpan lastenkodille myönnettäisiin valtion puolesta mahdollisimman suuri avustus kuntain ja yksityisten lastenkoteja varten varatusta määrärahasta. Määrärahan riittämättömyyden takia ilmoitti lastensuojeluosasto hyljänneensä tämän anomuksen. Lautakunnan maaliskuun 11 p:nä tekemä anomus 50 % suuruisen valtioavun myöntämisestä Merikatu 19—21:een järjestetyn vastaanottokodin kuntoonlaittokustannuksista sai sitävastoin myönteisen ratkaisun.

Jo edellisenä vuonna oli kasvatustiloihin kuuluvilla maatiloilla otettu käytäntöön kaksinkertaiseen italialais-amerikalaiseen rinnakkaistilijärjestel-

mään perustuva talouskirjanpito, jota maatalouden ja sen eri haarojen kannattavuuden osoittamiseksi hoidetaan kaupungin taloussäännöstä riippuvan kameralaisen tilityksen ohella. Jotta tilienjärjestely sekä kirjanpitoimenetelmä saataisiin kaikissa laitoksissa mahdollisimman yhdenmukaiseksi, antoi lautakunta maaliskuun 11 p:nä asianomaisille johtajille yksityiskohtaiset kirjanpito-ohjeet, joiden avulla he voivat suoriutua myöskin tilien avauksesta ja päätöksestä.

Yksityisen lastensuojelu- ja kasvatustoiminnan kanssa on lautakunta joutunut kosketuksiin antaessaan lausuntoja valtuuston yleishyödyllisiin tarkoituksiin varaamista määrärahoista lasten- ja nuorisonhuoltoon varten anoituista avustuksista sekä seurattessaan pitkin vuotta näitä avustuksia saaneiden yhdistysten ja järjestöjen toimintaa.

Lähetetyt kirjelmät ja toimituskirjat. Lautakunnan tekemään päätösten johdosta lähetettiin kansliasta toimintavuoden kuluessa yhteensä 3,269 kirjelmää tai laajempaa esitystä, joista 409 lautakunnan puheenjohtajan ja sihteerin allekirjoittamia, 272 toimitusjohtajan lähettämiä sekä 1,127 köyhäinhoidollisten ja 1,207 aviottomain lasten jaostolta ja 254 nuorisonhuolto-osastolta toimitettuja. Näitä paitsi lähetettiin eri osastoilta yhteensä 1,608 kirjellistä kansliaan kutsua lasten isille, äideille tai muille yksityisille henkilöille sekä nuorisonhuolto-osastolta joukko erinäisiä tiedusteluja, joita ei katsottu tarpeelliseksi rekisteröidä.

Holhoustoiminta. Lautakunnalle joulukuun 19 p:nä 1923 vahvistetun ohjesäännön mukaan siirtyi ammattihoollajalle kuulunut holhoustoiminta lastenvalvojalle. Aikaisemmin määrättyihin holhokkeihin nähden ei ole kuitenkaan oikeudellista siirtoa toimitettu, vaan on lautakunnan toimitusjohtaja niistä edelleen vuonna 1924 huolehtinut. Tällaisia lapsia oli vuoden alussa 168 ja vuoden lopussa 165. Näistä oli yhteensä 91 sellaista, joiden vanhemmat ovat itse tehneet esityksen kasvatusoikeutensa luovuttamisesta ja 74 sellaisia, joiden vanhemmilta on kasvatusoikeus oikeudenkäynnin kautta riistetty. Sukupuolen ja äidinkielen mukaan lapset jakautuivat seuraavasti:

Poikia	84	Suomi	111
Tyttöjä	81	Ruotsi	54
	<u>Yhteensä 165</u>		<u>Yhteensä 165</u>

Ikänsä puolesta nämä jakautuivat heinäkuun 1 p:nä seuraavasti:

7 vuotta nuorempia	2	13—14 vuotiaita	11
7—8 vuotiaita	25	14—15 »	9
8—9 »	8	15—16 »	10
9—10 »	8	16—17 »	10
10—11 »	7	17—18 »	13
11—12 »	16	18—21 »	30
12—13 »	16		
		<u>Yhteensä</u>	<u>165</u>

Kehitysedellytyksiinsä katsoen voidaan näistä lapsista 161 pitää normaalia, kun sitä vastoin 4 niistä on vajakykyisiä.

Holhotit oli holhooja sijoittanut seuraavasti:

Kaupungin kasvatuslaitoksiin ..	20	Sukulaistensa luokse	63
Muihin lastenhuoltolaitoksiin ..	23	Aistivalliskouluihin	1
Yksityisiin kasvatuskoteihin ..	58		
		<u>Yhteensä</u>	<u>165</u>

Lasten koulunkäynnistä annetaan seuraavat tiedot:

Ei vielä valmistavassa koulussa	12
Lastentarhassa	1
Kansakoulussa	82
Oppikoulussa	3
Ammattikoulussa	13
Saanut päästötodistuksen kansakoulusta	50
Keskeyttänyt koulunkäyntinsä ilman päästötodistusta	4
	Yhteensä 165

Ilmoitukset hoidon ja kasvatuksen puutteessa olevista lapsista. Lukuunottamatta lautakunnan nuorisonhuolto-osaston välityksellä kesäksi maalle pyrkinyttä 464 sekä puutarhatoimiin ja leikkikentille halunnutta 727 lasta, on lautakunnan rekisteritoimistoon jätetty yhteensä 1,234 ilmoitusta hoidon ja kasvatuksen puutteessa olevista lapsista. Seuraavat viranomaiset tai yksityishenkilöt ilmoittivat lasten tarvitsevan lautakunnan hoitoa:

Köyhäinholtolautakunta	115	Yksityiset lastensuojeluyhdis-	
Kansakoulutarkastajat	12	tykset	78
Poliisilaitoksen etsivä osasto ..	10	Yksityishenkilöt	508
Siveyspoliisi	40	Lastensuojelulautakunnan eri	
Muut viranomaiset	79	osastot	392
			Yhteensä 1,234

Ilmoituksen aiheuttivat seuraavat seikat:

Lasten pahantapaisuus	79	Vanhempien huono elämä ..	37
» vähälahjaisuus	6	Asuntopula	208
» turvattomuus	510	Muita syitä	46
Aviottomia lapsia	348		Yhteensä 1,234

Yleinen kansliaosasto. Kasvatuksellisesti laiminlyötyjä lapsia, joiden suhteen toivottiin kasvatuslaitoksia hoitavan yleisen kansliaosaston toimenpiteitä, oli ilmoitettu olevan 109. Kussakin yksityistapauksessa toimitetun tarkan tutkimuksen perusteella otti lautakunta 77 lasta huostaansa lasten vanhempien tai holhoojien suostumuksella. Muissa 32 tapauksessa ilmoitukset osoittautuivat olevan joko enemmän tai vähemmän aiheettomia taikka eivät vanhemmat suostuneet luovuttamaan lapsiansa lautakunnan huostaan. Huostaanotettujen lasten jakautuminen äidinkielen ja sukupuolen mukaan näkyy seuraavista luvuista:

	Poikia.	Tyttöjä.	Yhteensä.
Suomi	41	20	61
Ruotsi	8	8	16
	Yhteensä 49	28	77

Lapsista oli 62 eli 80.5 % syntynyt Helsingissä ja 15 eli 19.5 % muilla paikkakunnilla. Avioliitossa syntyneitä oli 48 eli 62.3 % ja avion ulkopuolella syntyneitä 29 eli 37.7 %. Iän mukaan jakautuivat lapset seuraavasti:

Alle 7 vuoden	1	13—15 vuotiaita	25
7—9 vuotiaita	3	15—18 »	17
9—13 »	31		Yhteensä 77

Tietoja lasten vanhempien säädystä tai ammatista antaa allaoleva yhdistelmä:

	Luku.	%.
Ammattitaidottomain työläisten lapsia	43	55.8
Tehdas- ja ammattitaitoisten työläisten lapsia	24	31.2
Pikkuliikkeen harjoittajien tai palvelusmiesten lapsia	10	13.0
Yhteensä	77	100.0

Lautakunnan huostaan joutuessaan asuivat lapset seuraavissa kaupunginosissa:

I	2	X	5	Saarilla	1
II	1	XI	4	Bölessä	1
IV	3	XII	7	Rautatien länsip. alueilla	2
VI	3	XIV	1	Muilla alueilla	40
VII	2	Hermannissa	3	Yhteensä	77
VIII	1	Toukolassa	1		

Hoidettaviksi otetuista lapsista annettakoon vielä seuraavat tiedot:

Lapsia, jotka varhain olivat kadottaneet isänsä	29
» » » » » äitinsä	25
» joilla oli isäpuoli	1
» » » äitipuoli	1
» joiden isää oli rangaistu rikoksesta	4
» » äitiä » » »	1
» joissa ilmeni perinnöllistä rappeutuneisuutta tai henkistä vajakykyisyyttä	10

Yhteensä oli kansliaosaston huostassa 495 lasta, kuten allaolevista luvuista ilmenee:

Edelliseltä vuodelta jäljellä olevia	418
Vuoden varrella hoidettaviksi otettuja	77
Vuoden varrella poistettuja	91
Jäljellä seuraavaan vuoteen	404

Suurin osa näistä lapsista oli sijoitettuna kaupungin kasvatuslaitoksiin. Varattomat tylsämieliset, kuuromykät, sokeat sekä raajarikkoiset ja kaatuva-tautiset lapset olivat, mikäli kunnan velvollisuus oli huolehtia heidän koulunkäynnistään, lastensuojelulautakunnan toimesta sijoitetut heille sopiviin laitoksiin ja pienehkö määrä lapsia oli elätteellä lastenhoitolaitoksissa tai yksityishenkilöiden luona, niinkuin allaoleva yleiskatsaus lähemmin osoittaa:

	Suomenkielisiä.			Ruotsinkielisiä.			Kaikkiaan.
	Poikia.	Tyttöjä.	Yht.	Poikia.	Tyttöjä.	Yht.	
Kaupungin omissa laitoksissa	250	48	298	74	34	108	406
Muissa lastenhoitolaitoksissa ja aistiviialiskouluissa	25	28	53	15	5	20	73
Yksityiskodeissa	5	4	9	5	2	7	16
Yhteensä	280	80	360	94	41	135	495

Lasten vanhempien säätö tai anumat näky seuraavista luvuista:

	Luku.	%.
Ammattitaidottomain työläisten lapsia	299	60.4
Tehdas- ja ammattitaitoisten työläisten lapsia	144	29.1
Pikkuliikkeen harjoittajien ja palvelusmiesten lapsia	47	9.5
Virkamiesten ja tehtailijain lapsia	5	1.0
Yhteensä	495	100.0

Avioliitossa syntyneitä oli 356 eli 71.9 % ja avion ulkopuolella 139 eli 28.1 %.

Vuoden lopussa oli 35 lasta sijoitettuna aistivialliskouluissa y. m. sellaisissa laitoksissa. Näitä paitsi oli lautakunnan luetteloissa 4 sellaista tylsämiehistä, joiden puolesta oli lähetetty sisään pääsyanomus ja maksusitoumus Perttulaan, mutta joita ei laitoksessa vallitsevan tilanpuutteen vuoksi ole toistaiseksi voitu sinne sijoittaa. Lisäksi oli Toivolan turvakodissa 17 erikoisopetusta ja asiantuntevaa kasvatusta kaipaavaa tylsämiehistä lasta ja myöskin kasvatuslaitosten, varsinkin Vanjoen, oppilaissa oli useita debilien ja imbecillien ryhmään luettavia vajakykyisiä lapsia, joiden kasvatuksellinen käsittely edellyttää tietoja psykopaattisista ilmiöistä sekä tarkoin harkittua menetelmää kussakin tilanteessa.

Vastaanotto- ja havainto-, koulu- sekä ammattioppilaskoti. Lautakunnan huostaan otetuista lapsista koetetaan ensin vastaanotto- ja havaintokodissa tehdä mahdollisimman tarkkoja havaintoja, jotta heidät voitaisiin sittemmin erilaisten luonteenomaisuuksiensa ja siveellisen laatunsa perusteella sijoittaa kullekin parhaiten soveltuvaan laitokseen tai yksityiseen kasvatuskotiin. Käytökseltään moitteettomiin lapsiin nähden toimii vastaanottokoti n. s. koulukotina, josta nämä voivat käydä kaupungin kansa- ja ammattikouluissa. Vastaanottokoti niinkuin ammattioppilaskotikin sijaitsee Merikadun 19—21:ssä.

Ammattioppilaskoti taasen tarjoaa asuntoa ja hoitoa sellaisille lautakunnan alaisista laitoksista kaupunkiin käsityöläisoppiin siirtyville hoidoille, joilla ei ole kunnollista omaa kotia ja jotka eivät yksikseen jätettyinä voisi vielä tulla elämässä omin neuvoin toimeen.

Vastaanotto- ja havainto- sekä koulukodin johtajana toimi opettaja M. Tuokko, emännöitsijänä neiti N. Sederholm sekä hoitajattarena neiti S. Puputti marraskuun 1 p:än ja siitä alkaen neiti I. Jääskeläinen. Ammattioppilaskotia hoiti neiti H. Lundmark. Tätä paitsi oli kaikilla osastoilla yhteisesti 1 keittäjä ja 2 palvelijatar.

Hoidokkeja oli vuonna 1924 vastaanotto- ja havaintokodissa kaikkiaan 68, koulukodissa 146 ja ammattioppilaskodissa 30.

Kasvatuslaitokset. Vuonna 1924 kaupunki ylläpiti seuraavat 6 oppilasasuntolalla varustettua kasvatuslaitosta ja — kesäkuun 1 p:än — yhden koulu- siirtolan, jossa oppilaat olivat sijoitetut koulun läheisyydessä asuviin perheisiin:

Bengtsårin kasvatuslaitos siihen kuuluvine maataloineen Bromarvin pitäjässä oli kaksikielinen ja tarkoitettu korkeintaan 95 kurinpidollisesti vaikeammin hallittavalle pojalle. Toimihenkilökuntaan kuuluivat johtaja Hj. Ekholm, suomalaisen osaston opettajat T. N. Oksanen ja Y. J. Fonselius, viimeksimainittu lokakuun 1 p:än, ja ruotsalaisen osaston opettaja J. G. Lindholm elokuun 1 p:än ja siitä alkaen v. t. opettaja Hj. Tång; veistonopettajana oli A. I. Johanson ja emännöitsijänä H. A. Malmström. Marraskuun 1 p:stä lukien toimi laitoksessa 3 lastenhoitajatar, joiden kesken oppilaat olivat jaetut eri raken-

nuksissa asuviin kotikuntiin. Näitä paitsi oli laitoksessa 3 kaitsijaa, jotka antoivat samalla käylännöllistä opetusta eri käsityöammateissa, puutarhuri, karjakko, maataloustöiden johtaja apulaisineen, lämmittäjä, tallimies, pesijä, leipoja ja 3 palvelijatar.

Tavolan kasvatuslaitos Nummen pitäjässä voi ottaa vastaan korkeintaan 30 kehityksensä puolesta ylempään kansakouluun soveltuvaa suomenkielistä poikaa. Laitos käsitti 15 sijalla varustetun oppilasasuntolan ja toimi samalla myöskin sijoitusjärjestelmää noudattavana koulusiirtolana. Johtaja-opettajana oli J. Jokinen; emännöitsijänä ja samalla hoitajattarena toimi M. Leppäniemi, apunaan 1 palvelijatar.

Ryttylän kasvatuslaitos omine maatalouksineen Hausjärvellä oli tarkoitettu korkeintaan 95 suomenkieliselle pojalle. Laitoksen johtajana oli T. Rönkä, opettajana toimi K. Ahtinen ja opettajattarena L. Lidman sekä veistonopettajana L. Keinänen; emännöitsijänvirkaa hoiti E. Valkama heinäkuun 15 p:n ja siitä alkaen A. Ilkka. Näitä paitsi kuuluivat Ryttylän toimihenkilökuntaan 3 lastenhoitajatar, suutari- ja räätälimestari, metallitöidenohjaaja, puutarhuri, maataloustöiden johtaja, karjakko, tallimies, 2 muonamiestä, leipoja, 2 palvelijaa ja 2 pesijätarta.

Toivoniemen kasvatuslaitos omine mautiloineen Lohjan pitäjässä oli tarkoitettu 40 suomenkieliselle tytölle. Toimihenkilökuntaan kuuluivat seuraavat henkilöt: johtajatar L. Ridvall, opettajatar I. Pesonen, emännöitsijä, samalla taloustöiden ohjaaja, T. M. Kalliosaari sekä hoitajatar ja samalla käsitöiden opettajatar H. Koivisto. Näitä paitsi maataloustöiden johtaja, karjakko, 3 muonamiestä ja palvelija, joka toimi samalla puutarhurina.

Vanjoen kasvatuslaitos Vihdissä käsitti 40 sijalla varustetun oppilasasuntolan sekä lisäksi yksityisperheistä hankittuja sijoituspaikkoja, ja oli tarkoitettu korkeintaan 50 suomenkieliselle, etupäässä nuoremmalle ja kehityksessään jällellejäneelle pojalle. Laitoksen toimihenkilöt: johtaja T. Reino, opettajatar L. Raippalinna, emännöitsijä M. Aflecht ja hoitajatar E. Roselius. Näiden apuna oli 2 palvelijatar.

Laversin koulusiirtola, Porvoon pitäjässä, joka oli tarkoitettu 25 ruotsinkieliselle pojalle, toimi ainoastaan kesäkuun 1 p:n, jolloin se yhdistettiin Bengtsårin kasvatuslaitokseen. Johtajana ja samalla opettajana tässä laitoksessa oli A. E. Holmén, joka myöskin siirtyi Bengtsåriin, mutta nautti vuoden loppupuolella virkavapautta.

Sjötörpin kasvatuslaitos, Finnbyssä, toimi vuokrahuoneistossa ja oli tarkoitettu korkeintaan 40 ruotsinkieliselle tytölle. Toimihenkilökuntaan kuuluivat johtajatar E. Antin, opettajatar U. Saxberg syyskuun 1 p:n ja siitä alkaen A. Franzén, emännöitsijä ja samalla taloustöiden ohjaaja E. Brommels lokakuun 1 p:n ja sen jälkeen A. Ekholm; hoitajatar sekä samalla käsitöiden opettajatar A. Sederström. Näitä paitsi oli laitoksessa 1 palvelijatar.

Myöskin Helsingin pitäjän Pakinkylässä sijaitsevassa Toivolan turvakodissa oli oma kansakoulu (ks. siv. 56).

Opetus kasvatuslaitosten kouluissa oli järjestettynä Helsingin kaupungin kansakoulujen ohjesäännön 27 §:n mukaisesti, mikäli mahdollista noudattaen kaupungin kouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia. Ennen lukuvuoden alkua eri laitosten johtajat lähettivät lastensuojelulautakunnan ja asianomaisten kansakouluntarkastajain hyväksyttäväksi yksityiskohtaisen opetussuunnitelman. Ylemmän kansakoulun oppijakson suorittaneille oppilaille järjestettiin jatko-opetusta Bengtsårin, Ryttylän, Toivoniemen ja Sjötörpin laitoksissa; kahdessa ensinmainitussa laitoksessa pantiin tällöin pääpaino puusepän-

suutarin-, räätälin-, sepän- ja puutarhurinammattiin kuuluvien töiden oppimiseen, kun taas Toivoniemen ja Sjötorpin jatkokouluissa pääasiallisesti opetettiin käsitöitä ja kotitaloudenhoitoa.

Kasvatuslaitosten oppilasmäärä oli helmikuun 1 p:nä 1925 313, jakautuen eri laitosten kesken, seuraava:

Bengtsår	84	Vanjoki	43
Tavola	31	Sjötorp	26
Ryttylä	92		
Toivoniemi	37		
		Yhteensä	313

Sukupuolen ja äidinkielen mukaan oppilaat jakautuivat seuraavasti:

	Suomi.	Ruotsi.	Yhteensä.
Poikia	199	51	250
Tyttöjä	37	26	63
	Yhteensä	236	77
			313

Oppilaiden jakautuminen syntymäpaikan mukaan näkyy allaolevasta yhdistelmästä:

Helsinki	231	Muut Suomen kunnat	52
Helsingin pitäjät	2	Ulkomaat	8
Muut Uudenmaan läänin kunnat	20		
		Yhteensä	313

Kotipaikkaoikeus Helsingissä oli 308 eli 98.4 % oppilaista. Oppilaiden ikä vaihteli 6:sta 18 vuoteen, kuten allaolevista luvuista tarkemmin ilmenee:

6 vuotta	1	13 vuotta	50
7 »	1	14 »	49
8 »	1	15 »	52
9 »	8	16 »	51
10 »	11	17 »	40
11 »	19	18 »	10
12 »	20		
		Yhteensä	313

Lasten vanhemmat olivat 283 tapauksessa työläisiä ja 30 tapauksessa pienammattinharjoittajia ja palveluskuntaa.

Oppilaiden käytöksen huolellinen valvominen on varsinkin kasvatuslaitoksissa erittäin tärkeä asia. Tyydytyksellä voidaankin merkitä, ettei hoidokkien käytöksessä, pienempiä hairahduksia ja muutamia karkausyrityksiä lukuunottamatta, ole suurin piirtein katsoen ollut vakavampaa muistuttamisen aihetta. Asianomaisten johtajain kuukausittain lautakunnan kansliaan lähettämien arvostelujen mukaan, on allamainitusta yhdistelmästä näkyvä prosenttimäärä kaikista oppilaista vuonna 1924 käyttäytynyt hyvin, tyydyttävästi tai huonosti:

	Bengtsår.	Tavola.	Ryttylä.	Toivoniemi.	Vanjoki.	Lavers.	Sjötorp.
Hyvin	87	95	94	81	92	55	92
Tyydyttävästi ..	8	3	5	11	8	28	5
Huonosti	5	2	1	8	—	17	3
	Yhteensä	100	100	100	100	100	100

Terveystila oli yleensä hyvä niinkuin seuraavat tiedot oppilaiden sairauden takia laiminlyömistä työpäivistä osoittavatkin:

	Bengtsår.	Tavola.	Ryttylä.	Toivoniemi.	Vanjoki.	Lavers.	Sjötorp.
Tammikuu	62	2	9	—	7	1	—
Helmikuu	72	2	16	—	11	1	16
Maaliskuu	36	—	21	4	22	—	—
Huhtikuu	—	—	5	4	30	—	18
Toukokuu	15	—	—	—	31	—	—
Kesäkuu	7	—	—	—	27	—	—
Heinäkuu	—	—	—	—	—	—	—
Elokuu	26	—	—	—	—	—	—
Syyskuu	36	—	—	—	—	—	—
Lokakuu	19	—	16	15	6	—	—
Marraskuu	24	—	43	—	—	—	—
Joulukuu	44	1	—	—	—	—	—
Yhteensä	341	5	110	23	134	2	34

On yleensä osoittautunut vaikeaksi, varsinkin lautakunnan kansliasta käsin, saada lähempiä tietoja lautakunnan entisten hoidokkien oloista ja elämänvaiheista heidän erottuaan lautakunnan hoidosta. Ne tiedot, joita heidän kirjeenvaihdostaan tai muusta yhteydestään laitosten johtajain ja johtajattarien sekä aikaisempain kasvatuskotiensa kanssa on näiden välityksellä saatu, ovat säännöllisesti merkityt asianomaisten kansliassa säilytettäviin asiakirjoihin. Vaikkakaan ne eivät riitä täydellisen tilaston esittämiseen, voidaan kuitenkin varmuudella sanoa, että valtava enemmistö pääkaupungin kasvatuslaitosten entisistä oppilaista on kehittynyt hyödyllisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Toiselta puolen täytyy ikävällä mainita, että vankeinhoitohallituksesta sosialiministeriön lastensuojelutoimiston välityksellä saapuneiden ilmoitusten mukaan on 4 Bengtsårin ja 2 Toivoniemen aikaisempaa hoidokkia ollut vuoden 1924 aikana suorittamassa oikeuden ensiksimmäituille varkaudesta tai pahoinpitelystä tuomitsemaa ja maaherranviraston jälkimmäisille irtolaisuudesta määräämää vankeusrangaistusta.

Vuoden 1924 kuluessa poistetusta 91 oppilaasta on kansliaosasto saanut seuraavat tiedot:

Opintojaan jatkaa

ammattikouluissa y. m. kurssilla .....

Toimii käytännöllisellä alalla:

puusepäntöissä .....

metalliverstaissa .....

eril. käsityöoppilaana .....

liikeapulaisena .....

renkinä tai palvelijattarena .....

tehdastyöläisenä .....

ulkotyöläisenä .....

muissa toimissa .....

Siirretty kunnalliskotiin .....

Kuollut .....

Yhteensä 91

Alaikäiset lainrikkajat. Poliisi- ja oikeusviranomaisten käsiteltäväksi joutuneita alaikäisiä lainrikkajia oli heidän asiainsa tutkintoaikana lautakunnan hoidossa toimintavuoden kuluessa 9, yhteensä 150 päivää. Näistä on sosiaaliministeriön lastensuojelutoimisto suorittanut valtion osuutena ruokarahoja 1,500 markkaa ja heille varatun hoitolan kunnossapitokustannuksia 14,050 markkaa eli yhteensä 15,550 markkaa.

Lahjoitusrahastot. Lastensuojelulautakunnalle kuuluivat allamainitut lasten hyväksi lahjoitetut, rahatoimikonttorin hoidossa olevat rahastot, joiden pääoma ja käytettävissä olevat korkovarot joulukuun 31 p:nä 1924 nousivat seuraaviin määriin: Adolf Holmgrénin lahjoitusrahasto turvattomille äideille ja lapsille, pääoma 39,845 markkaa ja käytettävissä olevat korkovarot 3,812:25 markkaa; Lars Albert Grönholmin rahasto Helsingin turvattomille lapsille, pääoma 5,686 markkaa ja käytettävissä olevat korkovarot 1,371:82 markkaa; Bergman puolisoitten lahjoitusrahasto jatko-opetuksen hankkimiseksi turvattomille lapsille, pääoma 61,000 markkaan ja käytettävissä olevat korkovarot 4,717:45 markkaa.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että toukokuun 20 p:nä 1921 tehdyllä keskinäisellä testamentilla ovat aviopuolisot Gustaf ja Maria Hyvönen lahjoittaneet lastenkodin perustamiseksi ja ylläpitämiseksi hätääkärsiville suomea tai ruotsia puhuville lapsille osittain rahassa ja osittain kiinteistöosakkeissa melkoisen omaisuuden, josta jo on kaupungin hallussa 1,680,793:56 markkaa ja joka testamentin mukaan rouva Hyvösen kuoltua tulee vielä huomattavasti lisääntymään. Kaupunginvaltuuston vahvistaman ¹⁾ johtosäännön mukaisesti hoitaa tämän lastenkodin hallintoa lastensuojelulautakunnan valvonnan alainen viisijäseninen johtokunta, jonka lautakunta valitsee kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Uusia rakennuksia ja suurempia korjaustöitä. Toimintavuoden aikana kaupungin lastenhuoltolaitoksissa suoritetuista rakennus- ja korjaustöistä mainittakoon vastaanottokodin rakennusten ulkomaalaus ja pihamaan aitaus, uusi työväen asuntorakennus, keittiön ja navetan kuntoonlaittaminen sekä vesi- ja viemärijohto Ryttylässä, tyttöjen asuntolan laajennus Toivolassa, palokalustovaja Bengtsärissa, pikkulasten pesuhuoneen järjestäminen Kullatorpassa ja muonamiesten asuinrakennusten kuntoonlaittaminen Toivoniemellä. Näihin sekä tavanmukaisiin vuosikorjauksiin eri lastenkodeissa ja kasvatustilaisuuksissa käytettiin rakennuskonttorin menoarvioon merkittyjä määrärahoja yhteensä 385,177:43 markkaa. Kun tähän lisätään lautakunnan omista määrärahoista erinäisiin pienempiin korjaustöihin y. m. suoritettut 248,773:03 markkaa, tekevät kaupungin lastenhuoltolaitosten ja niihin kuuluvain maatalousrakennusten kunnossapitokustannukset vuonna 1924 yhteensä 633,950:46 markkaa. Siitä suorittanee valtio 40 % kasvatustilaisuuksien muista paitsi maatalouteen kuuluvien rakennusten kunnossapidosta johtuneista kustannuksista, jotka olivat 138,106:51 markkaa. Laitosten maatalouskirjanpidossa oli voitto- ja tappiutilille merkitty 138,697:82 markkaa, joten siis kunnan osuus yllämainittuihin rakennus- ja korjauskustannuksiin oli 357,146:13 markkaa.

Turvattomain lasten osasto työskenteli edelleen kahtena alajaostona, joista toinen huolehti aviottomista ja toinen köyhäinhoidollisista lapsista. Aviottomain lasten jaoston toimihenkilöiden tärkeimpänä tehtävänä on ollut aviottomain lasten tiedusteleminen ja luettelominen, valmistavan tutkimuksen toi-

¹⁾ Valt. pöytäk. 10. 12. 5 §.

meenpano lapsiin ja niiden äiteihin nähden, lasten sijoittaminen hoitokoteihin, hoidon valvominen, äitien opastaminen lasten hoidossa, isyyden tutkiminen ja elatussopimuksien tekeminen sekä elatusavun periminen. Jaoston huostaan otettujen, valvonnan tai tiedustelun alaisten lasten luku oli seuraava:

	Alle 2 vuoden. 2—17 vuotiaita.		Yhteensä.
Edelliseltä vuodelta jäljellä olevia	396	2,123	2,519
Uusia hoidokkeja	268	80	348
Poistettuja	89	493	582
Jäljellä vuoteen 1925.....	378	1,907	2,285

Luetteloista poistettujen suhteellisesti suurempi luku ja siitä johtuva luetteloitujen lasten huomattava väheneminen edelliseen vuoteen verrattuna aiheutuu siitä, että kyseessäolevan toimintavuoden aikana toimitetussa asiakirjojen tarkistuksessa poistettiin luetteloista sellaiset lapset, joiden kanssa ei ole voitu päästä kosketuksiin pitkiin aikoihin, koska heidän olinpaikkaansa ei tunneta.

Valmistavan tutkinnon uuden aviottomain lasten luetteloon merkityn lapsen äidin kanssa on toimittanut naistarkastaja. Siinä on merkitty tarpeelliset tiedot lapsesta, äidistä ja isästä sekä ne todisteet, mitä äiti voi esittää isyyden selvillesaamiseksi. Näihin tietoihin perustuvat allaolevat yhdistelmät, jotka valaisevat vuoden lopussa jäljellä olevien lasten vanhempain siviilisäätystä ikää sekä ammattia tai säätystä:

Äitien siviilisäätty:		Isien siviilisäätty:	
Naimattomia	1,949	Naimattomia	1,252
Leskiä tai laillisesti eronneita	125	Leskimiehiä tai laillisesti eronneita	106
Naineita	66	Naineita	194
Tuntematon	145	Tuntematon	733
<hr/>		<hr/>	
Yhteensä	2,285	Yhteensä	2,285

Äitien ikä:		Isien ikä:	
14—15 vuotiaita	3	16—20 vuotiaita	80
16—20 »	232	21—25 »	398
21—25 »	667	26—30 »	353
26—30 »	505	31—35 »	180
31—35 »	357	36—40 »	137
36—40 »	136	41—50 »	82
41— »	55	51— »	20
Tuntematon	330	Tuntematon	1,035
<hr/>		<hr/>	
Yhteensä	2,285	Yhteensä	2,285

Äitien ammatti:		Isien ammatti:	
Palvelijattaria	770	Ulkotyöläisiä	196
Tehtaissa työskent. naisia ..	490	Tehdastyöläisiä	579
Ompelijattaria ja modisteja ..	191	Käsityöläisiä	327
Konttoristeja ja myymäläapulaisia	167	Sotilaita ja aliupseereja	126
Ulkotyöläisnaisia	159	Konttoristeja ja myymäläapul.	119
Pesijättäriä ja siivoojattaria ..	104	Pikkuelink.harj. y. m. palv. miehiä	108

Tarjoilijattaria	56	Renkejä ja ajomiehiä	105
Kylvettäjiä ja hieroja	19	Virkamiehiä, suurliikkeen harj.	62
Kaupustelijoita y. m. pikkuelinkeinon harj.	17	Talonpoikia y. m.	52
Sairaanhoitajattaria	11	Merimiehiä	51
Raitiovaunun konduktöörejä	8	Poliiseja	30
Ilman varsinaista tointa olevia	293	Opiskelijoita	27
		Upseereja	17
Yhteensä	2,285	Raitiovaununkuljettajia	16
		Taiteilijoita	12
		Viinureita	7
		Ilman varsinaista tointa olevia	451
		Yhteensä	2,285

Lasten sijoittamisessa äitejä avustivat naistarkastajat, jotka yksityisesti kyselemällä ja sanomalehdissä ilmoittamalla koettivat hankkia kasvatuskoteja etupäässä yksityisten hyväntekeväisyysyhdistysten ylläpitämissä lastenkodeissa. Vallitseva asuntojen puute sekä suuret hoitokustannukset — 300—400 markkaa kuukaudelta — tuottivat varattomille äideille suuria vaikeuksia lastensa sijoittamisessa.

Aviottomain lasten hoitoa valvoivat naisopastajat, jotka pitkin vuotta kodeissa käyden seurasivat lasten ruumiillista ja henkistä kehitystä sekä antoivat äideille ohjeita lasten käsittelemisessä ja hoidossa. Määrätyissä tapauksissa he veivät lautakunnan kasvattilastenhoitoa valvovan lääkärin mukanaan kasvatuskotiin, varsinkin silloin, kun lapsen ruumiillinen kehitys oli sellainen, että opastajat katsoivat hänen olevan erikoishoidon tarpeessa. Opastajat, joiden kodeissakäyntien luku vuonna 1924 nousi 8,378:an, joista 1,630 turhaankäyntiä ja 6,748 todellista tarkastuskäyntiä, antoivat toiminnastaan seuraavat tiedot:

Äitinsä luona olevat lapset saivat: Kasvatusäidin luo sijoitetut lapset saivat:

	Luku.	%.		Luku.	%.
hyvän hoidon	1,827	44.2	hyvän hoidon	1,489	57.1
suhteell. hyv. hoid. ..	2,194	53.0	suhteell. hyv. hoid. ..	1,099	42.1
epättydyttäv. hoid. ..	117	2.8	epättydyttäv. hoid. ..	22	0.8
Yhteensä	4,138	100.0	Yhteensä	2,610	100.0

Äidin koti oli:

hyvässä kunnossa	1,939	46.9
suht. hyv. kunnossa ..	2,120	51.2
epättydytt. kunnossa ..	79	1.9
Yhteensä	4,138	100.0

Kasvatusäidin koti oli:

hyvässä kunnossa	1,687	64.6
suht. hyv. kunnossa ..	901	34.5
epättydytt. kunnossa ..	22	0.9
Yhteensä	2,610	100.0

Jaoston hoidokeista kuoli vuoden 1924 kuluessa 48, joista kuollessaan oli:

Äidin hoidossa	8	Kasvatuskodissa	9
Sairaalassa	18	Kunnalliskodissa	3
Lastenkodissa	3	Tuntem. paikassa	7
		Yhteensä	48

Kuolleista lapsista oli 21 lasta alle 1 vuoden, 9 lasta 1—2 vuotiaita, 2 lasta 2—3 vuotiaita, 3 lasta 3—4 vuotiaita ja 13 lasta 4—17 vuotiaita. Lasten jakautuminen kuolemansyyn mukaan näkyy allaolevasta yhdistelmästä:

Keuhkokuume	7	Synnynnäinen syfilis	1
Tub. aivokalvontulehdus	6	Tapaturma	1
Vatsa- ja suolikatarri	4	Thymusrauhasen laajentuminen	1
Keuhkotauti	2	Mätää aivoissa	1
Influensa.....	2	Äiti ottanut hengiltä.....	1
Henkikatarri	1	Syy tuntematon	20
Synnynnäinen heikkous	1		
		Yhteensä	48

Alle vuoden vanhojen lasten kuolevaisuus muihin edellämainittuihin kuolleisiin alaikäisiin verrattuna oli 43.8 %.

Isyyden lopullisen selvittämisen toimitti lastenvalvoja niiden tiedonantojen johdolla, joita äidit olivat antaneet lastensa isistä. Nämä selvittelyt tapahtuivat tavallisesti yhteisten neuvottelujen kautta, joita lastenvalvoja piti vanhempien kanssa. Useimmassa tapauksessa johtivat neuvottelut sovintoon, jolloin lasten elättämisestä tehtiin kirjalliset elatussopimukset, jotka holhouslautakunta aviottomista lapsista annetun lain nojalla vahvasti noudatettavaksi. Riidanalaisissa tapauksissa jätettiin elatusasia oikeuden ratkaistavaksi ja muutamissa tapauksissa täytyi asia todistajien puutteessa jättää sikseen. Toisilla paikkakunnilla asuviin isiin nähden käytettiin isyyden selvittämisessä sen paikkakunnan lastenvalvojan apua, missä eläettä kaipaavan lapsen isä oleskeli. Samanlaista vuoropalvelusta sai Helsinginkin lastensuojelulautakunnan lastenvalvoja suorittaa vastaavissa tapauksissa. Lastenvalvojan suorittama työ sekä saavutukset isyyden selvittämisessä ilmenevät allaolevasta tilastosta:

Isyys selvitetty	170
Todistuksen puutteessa rauenneita tapauksia	6
Selvitys jatkui vuoden päätyessä	88
	Yhteensä 264

Aikaansaatuisten sopimusten yhteismäärä oli 196, joista 170 tehtiin henkilöisesti kansliassa ja 26 kirjevaihdon kautta. Vuonna 1924 oli 47 tapausta tuomioistuimen käsiteltävänä: näistä ratkaistiin vuoden kuluessa 35, kun taas 12 jätettiin ratkaisematta seuraavaan vuoteen. Muiden paikkakuntain lastenvalvojille lähetettiin 89 kirjettä. Helsingissä asuvien isien kanssa tehtiin muiden paikkakuntain lastenvalvojen anomuksesta sopimuksia 14 tapauksessa.

Lastensuojelulautakunta peri kertomusvuonna elatusavustuksia ¹⁾ 373,392: 38 markkaa, joista 318,248: 53 markkaa oli isien ja 55,143: 85 markkaa äitien suorittamia avustuksia. Varattomien äitien ja heidän lastensa tilapäiseksi avustamiseksi oli lastenvalvojin käytettäväksi varattu 60,000 markan määräraha, josta 49,945: 06 markkaa vuoden kuluessa käytettiin. 226 tapauksessa myönnettiin avustusta; avustusten keskimääräinen suuruus oli 111 mark-

¹⁾ Tähän summaan eivät sisälly niiden isien ja äitien avustukset, jotka asuvat yhdessä ja hoitavat lapsensa eivätkä ne isät, jotka maksavat suoraan äideille lapsiensä eläkkeet. Edellisiä on lastenvalvojan luettelossa 242 ja jälkimmäisiä 153 paria.

kaa, pienin annettu avustus oli 3:05 markan ja suurin annettu avustus 350 markan suuruinen. Vaatekappaleitten valmistamiseksi lapsille käytettiin 24,300 markkaa. Jaoston käytettävänä oli myöskin Adolf Holmgrenin lahjoitusrahaston korkovaroja 3,296: 30 markkaa, josta jaettiin pieniä keskimäärin 100 markan suuruisia kehotuspalkintoja lapsensa hyvin hoitaneille imettävälle äideille. Näitä palkintoja annettiin 17, ja niiden suuruus vaihteli 50:stä 200 markkaan.

Kertomusvuonna oli lastenvalvojan holhouksen alaisena 42 lasta, joista 32 edelliseltä vuodelta siirtyneitä.

Vuoden 1924 aikana voitiin yhteensä 9 aviotonta lasta sijoittaa ottolapsiksi hyvin lapsirakkaisiin perheisiin. Näistä antoivat äidit vapaaehtoisesti luovutussitoumukset.

Lasten-, turva- ja koulukodit. Johtajattarena Oulunkylän pikkulastenkodissa oli neiti E. Boström, avustaen häntä 10 lastenhoitajatar, ompelijatar, keittäjä ja 2 palvelijaa.

Kullatorpan lastenkodin johtajattarena toimi rouva E. Ahlgren, ollen hänen apunaan 5 vakinaista ja 1 tilapäinen hoitajatar sekä ompelija, keittäjä ja 2 palvelijaa.

Toivololan turvakodin johtajana oli kansakoulunopettaja K. A. Kurkela, luokkaopettajattarena neiti A. S. Wecksell ja luokkaopettajana marraskuun 1 p:stä alkaen V. Uusivirta, avustaen heitä alemman kansakoulun oppilaitten ja heikkolahjaisten opetuksessa rouva L. Kurkela, joka samalla toimi lastenhoitajattarena. Näitä paitsi työskenteli tässä laitoksessa 4 muuta lastenhoitajatar, emännöitsijä, käsitöidenopettaja, ompelija, keittäjä, 3 palvelijaa, suutari sekä puutarhan ja maatalouden hoitoon tarvittavat henkilöt.

Lastenkotien silmälläpidosta huolehti lähinnä lastensuojelulautakunnan lastenhuoltotarkastaja, joka apulaisineen kodeissa käyden tarkkaili lasten hoitoa ja kasvatusta. Lasten terveydellisen puolen valvonta sekä ruokajärjestyksen määrääminen näissä kodeissa kuului lautakunnan lääkäreille, joiden toiminnasta tehdään selkoa tämän kertomuksen siv. 24. Taloudenhoidossa on Oulunkylän ja Kullatorpan lastenkotien johtajattaria avustanut johtaja K. A. Kurkela.

Lasten sijoituksessa lastenkoteihin noudatettiin edelleen sitä periaatetta että samalla ikä- ja kehityskaudella olevat lapset, mikäli mahdollista, sijoitettiin samaan lastenkotiin. Eri kotien kesken jakautuivat lapset siten, että 0—3 vuotiaat olivat sijoitettuina Oulunkylän lastenkotiin, 3—7 vuotiaat Kullatorpan lastenkotiin ja 7—16 vuotiaat Toivololan turvakotiin ja koulukotiin. Oulunkylän pikkulastenkodissa vallitsevan tilanahtauden takia täytyi kuitenkin osa 3 v. nuoremmista lapsista sijoittaa toistaiseksi Kullatorppaan, mikä suuressi vaikeutti tämän lastenkodin toimintaa. Toivololan turvakodissa oli toiminnassa täydellinen ala- ja yläkansakoulu sekä heikkolahjaisempia varten erikoinen apuluokka. Koulukotiin sijoitetut lapset kävivät kaupungin kansakouluissa.

Vuonna 1924 otettiin koteihin ja erosi niistä seuraavat määrät lapsia:

	Oulun- kylän lasten- koti.	Kulla- torpan lasten- koti.	Koulu- koti.	Toi- vola.	Yh- teensä.	Näistä: poikia.	tyttöjä.
Vuodelta 1923 hoitoon jääneitä . . .	36	44	32	89	201	132	69
Vuoden 1924 aikana hoitoon otettuja	92	114	114	128	448	244	204
Yhteensä	128	158	146	217	649	376	273

Näistä:	Oulun- kylän- lasten- koti.	Kulla- torpan lasten koti.	Koulu- koti.	Toi- vola.	Yh- teensä.	Näistä: poikia, tyttöjä.	
luovutettiin vanhemp. hoitoon	11	31	43	54	139	89	50
» toisen kunnan hoitoon	5	7	—	6	18	7	11
sijoitettiin yksityishoitoon	10	45	35	29	119	67	52
lähetettiin lastenhuoltolaitoksiin ..	21	11	16	6	54	23	31
» toiseen laitokseen	7	3	6	29	45	25	20
» sairaalaan	32	16	1	1	50	25	25
Yhteensä poistettuja	86	113	101	125	425	236	189
Vuoteen 1925 jääneitä	42	45	45	92	224	140	84

Vuoden kuluessa lastenkoteihin otetuista uusista hoidokeista oli 123 asunnottomaksi jääneiden vanhempain lapsia.

Yksityishoitoon annettavia lapsia koetettiin, mikäli mahdollista, sijoittaa sukulaistensa luokse asumaan. Hoitokotien sopivaisuudesta hankittiin aina paikallisten asiameiesten tai köyhäinhuoltolautakuntain välityksellä tarkat tiedot. Samoin on lasten hoitoa niissä koitettu valvoa tarkastuksien kautta, joita lautakunnan paikallisasiamiehet tai muut luotettavat henkilöt neljästi vuodessa toimittivat, latien kustakin tarkastuksesta erikoisen selostuksen sosialimministeriön köyhäinhuoltotoimiston tähän tarkoitukseen hyväksymille kaavakeille. Myöskin lastenhuoltotarkastajan apulainen koetti eri seuduille tekeillä tarkastusmatkoilla valvoa, että kasvatusta ja hoitoa kasvatuskodeissa on lasten ikä- ja kehityskautta vastaava. Yleensä ovat kasvatuskodit olleet tyydyttäviä, sillä ainoastaan 12 tapauksessa oli lautakunta huonon hoidon takia pakotettu muuttamaan lapsen uuteen kasvatuskotiin. Kaikki kouluiässä olevat hoitolapset saivat käydä kansakoulua, josta johtuvat koulumatkat lautakunta suoritti.

Paikallismiehinä toimivat rouva A. Charpentier Espoossa, neidit M. Hoffman Kirkkonummella, V. Boxström Siuntiossa, ja M. Malmgren Vihdissä, rouva M. Ekholm Helsingin pitäjässä, neidit H. Savimaa Tuusulassa ja A. Lindén Sipoossa, rouva S. Halmekytö Janakkalassa, neiti M. Kielomaa Nurmijärvellä, rouva S. Karhula Vähässäkyrössä, neiti A. Leppänen Alavudella, rouva L. Närvi Koskella T. l., herra F. Haapakallio Marttilassa sekä rouvat E. Halonen Lapinlahdella ja A. Kukkonen Joroisissa.

Turvattomien lasten osaston clätteelle antamien lasten vaihtuminen näkyvästi allaolevista luvuista:

	Kaupunkiin sijoitettuja.	Maaseudulle sijoitettuja.	Yksityishoitoon sijoitettuja yhteensä.
Vuodelta 1923 hoitoon jääneitä	505	1,026	1,531
Vuoden kuluessa hoitoon otettuja	177	360	537
Yhteensä	682	1,386	2,068

Näistä:

siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	27	30	57
luovutettiin vanhempainsa hoitoon	60	102	162
» toisen kunnan hoitoon	7	1	8
» köyhäinhoidolle	—	1	1

	Kaupunkiin sijoitettuja.	Maaseudulle sijoitettuja.	Yksityishoitoon sijoitettuja yhteensä.
otettiin lastenkotiin	24	39	63
» kasvatuslaitokseen	—	15	15
» toiseen laitokseen	3	2	5
poistettiin työkykyiseksi tultuaan	32	69	101
kuoli	5	4	9
Yhteensä poistettuja	158	263	421
Vuoteen 1925 jääneitä	524	1,123	1,647

Näistä oli:

poikia	233	572	805
tyttöjä	291	551	842

Sotaorpoja oli kaikista hoitolapsista yhteensä 241.

Maaseuduille hoitoonannettujen lasten sijoitusalueet selviävät seuraavasta luettelosta:

	Vuodel- 1923 jäänei- toon otet- tä.	Vuonna 1924 hoi- tuja.	Vuon- na 1924 pois- tettuja.	Vuo- teen 1925 jäänei- tä.		Vuodel- 1923 jäänei- toon otet- tä.	Vuonna 1924 hoi- tuja.	Vuon- na 1924 pois- tettuja.	Vuo- teen 1925 jäänei- tä.
Espoo	118	57	34	141	Koski T. l. . .	8	—	1	7
Kirkkonum- mi	66	9	12	63	Marttila . . .	4	—	1	3
Siuntio	51	7	6	52	Lapinlahti . .	5	3	1	7
Vihti	111	28	21	118	Joroinen . . .	3	2	—	5
Helsingin pit.	98	22	30	90	Droppen (las- tenkoti) . .	—	102	22	80
Tuusula	64	13	13	64	Eri kunnat ¹⁾	356	95	94	357
Sipoo	67	12	10	69	Yhteensä	1,026	360	263	1,123
Janakkala . .	7	2	3	6	Näistä:				
Nurmijärvi . .	49	7	12	44	poikia	522	181	131	572
Vähäkyrö . .	18	1	3	16	tyttöjä	504	179	132	551
Alavus	1	—	—	1					

Lasten terveydellinen tila yksityisissä hoitokodeissa oli tyydyttävä. Lautakunnan kansliasta annettiin tosin vuoden kuluessa yhteensä 92 maksusitoumusta eri sairaaloihin, mutta tämä luku koskee kaikkia lautakunnan hoidokkeja. Maaseutupiläjiin sijoitetut lapset saivat tarpeen vaatiessa apua paikallisilta lääkäreiltä ja tästä aiheutuneet kustannukset suoritettiin hoitomaksutilityksien yhteydessä.

Yksityiskoteihin suoritettut hoitomaksut ovat vaihdelleet lasten iästä, hoitopaikasta, kasvatusvanhempain sukulaisuudesta y. m. asiaan vaikuttavista seikoista riippuen, kaupungissa 180 markasta 300 markkaan ja maaseutupiläjissä 50 markasta 250 markkaan lasta kohden kuukaudessa, heiden keskimäärin lähes 2,100 markkaa vuodessa. Laskettuna tähän lisäksi vieraiden kuntien velkomat koulumaksut sekä sairashoitokustannukset ja vaateavustukset, ovat lautakunnan yksityishoitoon sijoittamat n. 1,600 lasta tulleet maksamaan

¹⁾ Näillä tarkoitetaan kuntia, joihin ei ole asetettu erityisiä asiamiehiä, vaan joissa lapset ovat asianomaisten köyhäinhoitoviranomaisten silmälläpidon alaisia.

yhteensä ¹⁾ 3,489,977 markkaa eli keskimäärin 2,181:25 markkaa kutakin lasta kohden.

Nuorisonhuolto-osasto. Toimintavuoden kuluessa on osastolle ilmoitettu koulusta poisjäämisen takia 518 lasta. Näistä palasi kansakouluun 144. Suoritetut tutkimukset osoittivat, että muut lapset olivat keskeyttäneet koulunkäyntinsä seuraavista syistä:

Kävivät oppikoulua	37
» iltakoulua ja olivat samalla ansiotyössä	12
Olivat ansiotyössä	64
» muuttaneet paikkakunnalta	172
Oli kuollut	1
Sairauden takia.....	38
Ratkaisua odottava tapaus	1
Esitetty otettavaksi lautakunnan hoitoon	41
Tuntematon syy	8
	Yhteensä 374

Toimintavuonna oli osaston käytettävänä 7,500 markan suuruinen määräraha rautatielippujen hankkimiseksi varattomille lapsille, jotka lähetettiin maalle viettämään kesää siellä asuvien omaistensa luona. Köyhäinhoidon mainittuja lippuja lapsilleen anoneiden vanhempain varattomuudesta antaman lausunnon perusteella jaettiin 135 lapselle ja joissakin tapauksissa heidän saattajilleenkin, yhteensä 248 meno- ja paluulippua.

Niille lapsille, joilla ei ollut sukulaisia maaseudulla, toimitti osasto kirjellisten liedustelujen ja sanomalehti-ilmoitusten avulla kesäkoteja, jossa työssä kenraali Mannerheimin lastensuojeluliitto anoi hyväntahtoista apuansa tarjoamalla 29 kesäkotia osaston käytettäväksi. Kaikkiaan sai täten 216 lasta ilmaisen kesänviettopaikan. Kesäkoteihin lähetettyjen lasten ikä vaihteli 6—15 vuoteen; useimmat olivat yli 10 vuoden.

Osasto hoiti kertomusvuonnakin lautakunnan käytettäväksi luovutettua viljelysmaata Kuntähdessä. Tämä alue jaettiin viljelyspalstoina sellaisille huonoissa asunto-oloissa eläville köyhille perheille, joissa on useita lapsia, tarkoituksessa, että lapset auttamalla vanhempiaan näiden palstojen viljelemisessä ja hoidossa saisivat sopivaa kesäaskartelua raittiissa ulkoilmassa. Tällaisia palstoja jaettiin 118 kpl ja oli niitä saaneiden perheiden yhteinen lapsiluku 435. Tämän lisäksi seuraavat yhdistykset järjestivät yhteensä 233 lapselle koulupuutarhatoimintaa, jota osasto valvoi ja jota varten kaupunki myönsi avustusta: Helsingin opettajaliitto 105 suomenkieliselle lapselle; Arbetets vännen 22 ruotsinkieliselle lapselle; Finlands svenska folkskolläro- och lärarinneförening nimisen yhdistyksen Helsingin piiri 52 ruotsinkieliselle lapselle sekä Helsingin nuorten miesten kristillinen yhdistys 54 kengänkiilottajapojalle. Niissä lapset viljelivät opettajan johdolla juurikasveja, vihanneksia ja kukkia saaden syksyllä sadon omakseen. Työn lomassa urheiltiin ja käytiin uimassa.

Valtuuston tarkoitukseen myöntämällä määrärahalta järjesti nuorisonhuoltaja kaupungissa kesäänsä viettäville nuoremmille lapsille kaksi leikkikenttää. Toinen kenttä sijaitsi Eläintarhassa Borgströmin patsaan edustalla

¹⁾ Köyhäinhuoltolautakunnan maksukykyisiltä vanhemmilta takaisin perimää korvauserää ja valtiolta sotaorpojen huollosta saatua avustusta lukuunottamatta.

olevalla nurmikolla ja toinen Vallilassa lähellä Pakaankadun ja Sturekadun risteystä. Lasten lukumäärä nousi Eläintarhan kentällä 359:än, ollen alin määrä 30, korkein määrä 150 ja keskimäärä 65 lasta kutakin toimintapäivää kohden. Vallilan kentälle oli ilmoittautunut 250 lasta ja oli siellä alin osanottajain määrä 35, korkein määrä 100 ja keskimäärä 60 kutakin päivää kohden. Leikkikenttien ohjelmissa oli erilaisia laulu- ja liikuntoleikkejä, urheiluharjoituksia ja kilpailuja urheilumerkkien saamiseksi, satujen kertomista, uintimatkoja, retkeilyjä y. m. s.

Aikakäisten katuammattilaisten toiminnan järjestely ja silmälläpito kuuluu nuorisonhuoltajan tehtäviin ja on hän tässä asiassa ollut yhteistoiminnassa näiden ammattilaisten vakinaisten kaitsijain kanssa. Kengänkiillottajiksi pyrki 114 poikaa, joista hyväksyttiin 80. Näistä oli kansakoulun läpikäyneitä 9, kansakoulussa vielä olevia 67, kansakoulun jatkoluokan oppilaita 2 ja oppikoululaisia 2. Näiden vanhempain kanssa pidettiin yhteinen neuvottelutilaisuus ja sen lisäksi järjestettiin pojille 29 ohjelmallista kokousta. Kokousten ohjelmat ovat sisältäneet uskonnollisia puheita, isänmaallisia ja sivistäviä esitelmää sekä laulua, soittoa, leikkilisiä esityksiä y. m. Sitäpaitsi on pantu toimeen 23 jalkapalloharjoitusta ja 1 jalkapallokilpailu sekä 12 veneretkeä. Urheilutilaisuuksiin ja veneretkiin otti osaa keskimäärin 14 poikaa tilaisuutta kohden. Tämän lisäksi järjestettiin pojille automatkoja, joissa oli mukana 30 poikaa kerrallaan ja 1 laivamatka, jossa oli 60 osanottajaa. Kuten jo mainittiin, otti 54 kengänkiillottajaa loma-aikoinaan osaa puutarhatyöskentelyyn Kuntähden vainiolla. 13 kiillottajapojalle on hankittu vakinaiset työpaikat kesätoiminnan päätyttyä. Poikain ansiot kesän ajalta (touko-lokakuulta) tekivät yhteensä 295,712:45 markkaa eli keskimäärin 3,696:40 markkaa kutakin poikaa kohti. Parhaan tuloksen saavuttanut kengänkiillottajapoika ansaitsi koko kesän aikana 7,197 markkaa.

Alle 16 vuotiaita sanomalehtimyyjiä oli 18. Näille järjestettiin 46 voimistelua- ja 14 jalkapallotilaisuutta, 2 urheilukilpailua, 2 hiihtoretkeä, 1 hiihtokilpailu, 1 sisäsestaruuskilpailu, joulujuhla sekä 2 muuta juhlatilaisuutta. Viikon kestäväällä kesäleirillä oli mukana 6 poikaa kutakin päivää kohden. -- Käytöksen ojentamiseksi annettiin 10:lle sanomalehtipojalle varoitus vanhempien läsnäollessa.

Liikkuessaan kaupungilla on nuorisonhuoltaja vuoden 1924 aikana tavannut 28 kerjäävää lasta. Nämä ovat kaikki olleet hyvin köyhistä kodeista ja on heidät ilmoitettu köyhäinhuoltokunnalle kotiolojen tutkimista varten. Muutamissa tapauksissa neuvotteli nuorisonhuoltaja myös lasten vanhempain kanssa.

Ansion puutteesta johtuvan kulkurielämän vastustamiseksi on nuorisonhuoltaja lukuisten sanomalehtikirjoitusten ja neuvottelujen kautta koettanut hankkia toimipaikkoja työttöminä kuljeksiville nuorukaisille ja onkin hän vuoden aikana onnistunut välittämään työtä 54:lle nuorelle tytölle ja pojalle.

Valtuuston päätöksen ja ohjesääntönsä määräysten mukaan tulee lastensuojelulautakunnan valvoa yksityistä lastensuojelutyötä, mikäli sitä avustetaan kunnan varoilla. Tämä valvontatyö kuului lähinnä nuorisonhuolto-osastolle ja olivat sen silmälläpidon alaisina vuonna 1924, aikaisemmin selostetun puutarhatyöskentelyn ja leikkikenttätöiminnan lisäksi, seuraavat lastenkodit ja työtuvat:

Helsingin nuorten naisten kristillisen yhdistyksen ylläpitämä tyttöjen työtupa; Helsingin nuorten miesten kristillisen yhdistyksen työnvälitystoimisto toimettomille pojille; Valkonauha-yhdistyksen ylläpitämä tyttökoti

Kilossa; Helsingin poikakoti nimisen säätiön perustama ammattioppilaskoti; Lasten työkotiyhdistyksen ylläpitämät päiväkodit; Helsingin rouvasväenyhdistyksen lastenkoti Albergassa; Neiti T. Soldanin ylläpitämä Gran-kullan lastenhoito-opisto; ja »Koteja kodittomille lapsille» nimisen yhdistyk-sen perustama lasten vastaanottokoti Huopalahdessa.

Näiden laitosten toimintaa on nuorisonhuoltaja valvonut ja havainnut, että niissä tehdään uhrautuvaa työtä lasten ja nuorison hyväksi.

Nuorisonhuoltaja avusti lastenvalvojaa sellaisten vuosina 1915—21 syntyneiden aviottomien lasten vanhempien olinpaikkojen selvittämisessä, joita ei ole tavattu viime vuosina, toimittamalla kirjeellisesti mainittujen henkilöiden etsiskelyä vierailta paikkakunnilla, sekä useita perunkirjoituksia.

Tulot ja menot. Lastensuojelutoiminnan aiheuttamat menot nousivat vuonna 1924 10,393,289: 14 markkaan, jakautuen seuraaviin eriin:

Lastensuojelulautakunta	Smk	714,250: 46
Kasvatuslaitokset	»	2,767,538: 99
Vastaanotto- ja havainto- sekä ammatti- oppilas- ja koulukodit	»	474,732: 25
Elätteelleanto ja jatko-opetus	»	3,857,971: 06
Toivolan turvakoti	»	898,316: 54
Lastenkodit	»	829,650: 45
Aistiviallisten ja raajarikkoisten lasten opetus	»	29,317: —
Muut lasten hoitokustannukset	»	29,215: 95
Maatilat	»	792,296: 44
Yhteensä	Smk	10,393,289: 14

Rakennuskonttorin tilille on sitäpaitsi viety eräitä lastensuojelulautakunnan alaisten laitosten uutisrakennus-, korjaus- y. m. kustannuksia, joista on saatu seuraavat tiedot:

Oulunkylän lastenkoti	Smk	25,070: 12
Kullatorpan »	»	32,501: 29
Toivolan turvakoti	»	80,732: 02
Vastaanotto- ja havaintokoti	»	33,267: 33
Bengtsärin kasvatuslaitos	»	67,997: 36
Ryttylän »	»	145,609: 31
Yhteensä	Smk	385,177: 43

Lastensuojelutoiminnasta aiheutuneet tulot nousivat vuonna 1924 4,396,573: 05 markkaan, jakautuen seuraaviin eriin:

Kasvatuslaitosten valtionapu	Smk	1,970,726: 76
Tuloja kasvatuslaitosten oppilastöistä	»	55,785: —
Korvausta laitoksissa ja lastenkodeissa hoi- detuista sekä elätteelle annetuista lapsista ..	»	1,149,002: 78
Korvausta oppilaskodin hoidokeista	»	30,690: —
Bengtsärin tila	»	257,870: 25
Toivoniemmen »	»	104,627: 89
Ryttylän »	»	164,954: 11
Toivolan »	»	150,392: 60
Luontoisetuja	»	512,523: 66
Yhteensä	Smk	4,396,573: 05

Jos tulot vähennetään menojen kokonaismäärästä 10,778,466: 57 markasta jää kaupungin kustannuksiksi 6,381,893: 52 markkaa.

Kasvatuslaitoksiin kuuluvien maatilojen liikekirjanpito osoitti Bengtsärin tilalta voittoa 19,013: 96 markkaa, Ryttylän tilalta 67,708: 05 markkaa ja Toivolan tilalta 32,471: 17 markkaa, jota vastoin Toivoniemen tilan hoito tuotti 10,236: 54 markkaa tappiota, riippuen siitä että muonamiesten asuinrakennuksen korjauskustannukset nousivat n. 60,000 markkaan. Maatilojen voitto- ja tappiotili osoitti yhteensä 108,956: 64 markan suuruisen ylijäämän.

Eri laitosten suoranaiset menot, ainoastaan luontoisedut poisluettuina, nousivat seuraaviin määriin:

		Lasta ja päivää kohti.	Lasta ja vuotta kohti.
Oulunkylän lastenkoti	Smk	25: 79	9,438: 98
Kullatorpan »	»	20: 06	7,340: 87
Toivolan turvakoti	»	24: 52	8,974: 03
Vastaanotto- ja havainto sekä koulukoti ..	»	25: 46	9,318: 16
Oppilaskoti	»	14: 75	5,397: 46
Bengtsärin kasvatuslaitos	»	27: 87	10,201: 81
Tavolan »	»	15: 68	5,740: 55
Ryttylän »	»	24: 08	8,814: 91
Laversin »	»	18: 38	6,728: 94
Toivoniemen »	»	21: 38	7,825: 51
Sjötorpin »	»	23: 74	8,689: 53
Vanjoen »	»	17: 85	6,532: 62
	Kaikki Smk	23: 20	8,491: 40

Jos otetaan huomioon myöskin rakennuskonttorin kustannukset laitoksissa teetetyistä töistä, saadaan keskikustannukseksi lasta ja päivää kohti kaikissa laitoksissa 25: 19 ja lasta ja vuotta kohti 9,220: 14 markkaa; jos näistä kustannuksista otetaan pois lastensuojelutoiminnan tuottamat tulot alenevat menot 8: 62 ja 3,154: 02 markkaan.

Lastensuojeluskustannukset, sellaisina kun ne esiintyvät ylläolevassa yhdistelmässä, ovat tosin suuret, riippuen suureksi osaksi siitä, että laitoksissa täytyy käyttää pätevää henkilökuntaa — vastaanottokotiin nähden tulee lisäksi se seikka, että kodin huoneistoa varten laskettu vuokra on otettu kohtuuttoman korkeaksi. Mutta jos nettomenot — poistamatta niistä aviottomain lasten valvomasta, nuorisohuoltajan työstä lasten hyväksi ja yleisistä kansliamenoista johtuneita kustannuksia — jaetaan niiden n. 2,300 lapsen osalle, joiden puolesta lautakunta suoritti ylläpitokustannukset koko vuodelta, tasaantuvat kustannukset ja kaupungin osuus jokaisen lastensuojelulautakunnan huostaansa ottaman lapsen keskikustannuksesta vuonna 1924 nousee ainoastaan noin 2,775 markkaan vuodessa.

Terveystenhoito. Toukokuun 25 ja 29 p:nä toimitti kasvatuslaitosten lääkäri lääketieteellisensiaatti E. O. Lindén tutkimuksen Toivolan turvakodissa. Laitokselle oli hankittu n. k. Weckin huvila ja oli siihen sijoitettu 18 tyttöä. Kodissa oli hoidokkeja kaikkiaan 96. Siellä vallitsi ankara tilanpuute, mikä kuitenkin jossain määrin tulee helpottumaan Weckin huvilassa parillaan toimitettavain lisärakennustöiden kautta. Laitokselle oli suureksi haitaksi sen alueen läpi kulkeva yleinen tie. Pienille pojille luovutettu Lehtolan huvila oli liian lähellä yleistä tietä, joka tällä kohtaa oli sängen vilkasliikenteinen,

jonka tähden huvilaa olisi käytettävä toiseen tarkoitukseen, varsinkin kun siitä puuttui päivähuone eikä pesuhuoneessa ollut tulisijaa. Tutkimuksessa havaittiin usean lapsen tänäkin vuonna olevan vaille lääkarintodistusta. Terveystila oli hyvä. Talvella oli ilmennyt useita influensatapauksia ja keväällä ja kesällä muutamia kymmeniä pussitautintapauksia. Ruokajärjestys oli tyydyttävä. Työjärjestystä ja työn ja vapaa-ajan jakoa vastaan ei ollut muistuttamista.

Kesäkuun 8 p:nä käytiin Sjötorpissa, jossa terveystila ylimalkaan oli ollut hyvä. Kaksi tyttöä oli kuitenkin sairastellut ja huomattiin heidän potevan keuhkotautia. Heidät lähetettiin Helsinkiin Marian sairaalaan, jossa toinen sittemmin kuoli. Mitä toisiin tyttöihin tulee, oli painonlisäys hyvä ja tytöt reippaita ja tyytyväisiä. Ruokajärjestys oli hyvä, samoin työjärjestys. Kaikkialla vallitsi järjestys ja siisteys.

Kesäkuun 9 ja 29, heinäkuun 28, syyskuun 6 ja marraskuun 1 p:nä kävi lääkäri Bengtsärissa, kolme viimeistä kertaa yhdessä professori V. Grönholmin kanssa, joka seurasi häntä tarkastaakseen laitoksella vallitsevaa trachoomikulkutautia. Syyskuun 6:ntenä ja vielä enemmän marraskuun 1 p:nä tehdyn käynnin aikana voitiin todeta taudin kohtaamisissa pojissa huomattava paraneminen, joka suureksi osaksi johtui heidän saamastaan järkipäisestä hoidosta sittenkun elokuun 25 p:nä oli otettu sairaanhoitajatar. Lääkärin antamia hoitomääräyksiä oli sen jälkeen täsmällisesti seurattu ja marraskuussa tehdyn käynnin aikana todettiin, että ainoastaan 16 pojan oli jäätävä hoidettavaksi ja näistä oli 8 täysin toipuneita. Joka kerta tutkittiin myöskin hoitohenkilökunnan silmät, ja marraskuun 1 p:nä havaittiin johtajan palvelijan potevan trachoomia. Hän oli tosin syyskuun alussa tullut toimeensa kipein silmin, mutta sangen todennäköistä on, että hän jo palvellessaan samassa paikassa enemmän kuin vuotta aikaisemmin oli laitoksesta saanut tartunnan. Terveystila oli ollut sangen hyvä, lukuunottamatta muutamia syyhyntapauksia. Erään pojan todettiin heinäkuussa potevan munuaistuberkulosia ja lähetettiin hänet Marian sairaalaan, missä hän sittemmin kuoli. Ruokajärjestystä vastaan ei ollut mitään huomautettavaa. Professori R. Tigerstedtin laatimaa »sotilasruokaa» oli seurattu päivällisessä, mutta aamiaiset ja illalliset olivat sekä vaihteluun että kaloripitoisuuteen nähden huomattavasti sotilasruokaa paremmat. Sekä keittiö siihen kuuluvine säilytyshuoneineen että ruokahuoneet olivat tilavat, siistit ja hyvässä järjestyksessä. Puku- ja liinavaatevarastot sekä jalkineet olivat riittävät; liina- ja sänkyvaatteita vaihdettiin tyydyttävän usein.

Kesäkuun 14 p:nä tutkittiin kaikki pojat Vanjoella. 3 näistä oli annettu elätteelle. Eräs poika, jossa aikaisemmin oli todettu tuberkuloosista lantioniveltulehdusta, oli huomattavasti parantunut; häntä oli hoidettu Marian sairaalassa ja hänet oli mahdollisesti uudelleen lähetettävä sairaalaan. Märkiviä jalkavammoja huomattiin muutamassa lapsessa, kuitenkin vähemmän kuin ennen, mikä johtui siitä että kipeitä jalkoja hoidettiin huolellisesti. Usealla pojalla oli silmävuotoa. Laitoksessa oli sangen monta debiliä. Ruoka oli hyvää ja vaihtelevaa. Lasten vapaa-aika oli liian niukka, mutta tulitisiin tässä suhteessa tekemään parannus syyslukukauden alusta. Muuten olivat lapset terveitä ja heidän painonlisäännöksensä normaali.

Käydessään kesäkuun 15 p:nä Tavolassa totesi lääkäri, että terveystila laitoksessa oli ollut harvinaisen hyvä ja että kaikki pojat olivat terveitä. Elätteelle annetuista lapsista oli kaksi poikaa suuresti kirpun puremia. Moni lapsi oli ilman lääkarintodistusta ja 1 lapsi kokonaan tutkimatta. Ruoka-

työjärjestystä vastaan ei ollut mitään muistuttamista ja myöskin muut olot olivat kiitettävät.

Kesäkuun 15 p:nä käytiin myöskin Toivoniemellä, missä kaikki hoidokit tutkittaessa havaittiin terveiksi. Sukkulamatoa, jota ennen oli ilmennyt, ei nyt huomattu. Olot laitoksessa olivat kaikin puolin erinomaiset.

Elokuun 10 p:nä tarkastettiin Ryttylän laitos, missä todettiin muutamia yksityisiä pussitaidin tapauksia ja satunnaisia pieniä vammoja. Terveydentila oli vuoden kuluessa ollut hyvä. Laitos oli erinomaisessa kunnossa.

Marraskuun 23 p:nä kävi lääkäri vastaanotto- ja havainto- sekä oppilaskodissa. Terveydentila laitoksissa oli ollut erinomainen, kuitenkin oli kevään ja kesän kuluessa moni lapsi sairastanut pussitautia. Tarkastustilaisuudessa olivat kaikki lapset terveitä ja hyvin hoidettuja. Ruokajärjestys oli hyvä. Muutamalta lapselta puuttui lääkärintodistus. Lapsia ei ollut punnittu säännöllisesti, mutta tehtiin lääkärin kanssa sopimus että heidät tästä lähtien punnittaisiin 4 kertaa vuodessa.

Lääketieteellisensiaatti R. Granholm antoi selostuksen terveydentilasta lastenkodeissa vuonna 1924, josta on tehty seuraava yhdistelmä:

Oulunkylän pientenlastenkodissa oli terveydentila vuoden kuluessa hyvin epätydyttävä, sikäli että siellä ilmeni lukuisia influensa-, henkitorvi- ja keuhkokatarritapauksia. Eristyshuoneen puutteessa leviävät tarttuvat taudit pian useaan lapseen. Erittäin vaikeana riehui influensa, jota monessa tapauksessa seurasi keuhkokatarrin ja -tulehdus. Tämäntapaiset taudit vaikuttavat usein sangen haitallisesti pikkulapsiin, erittäinkin keinotekoisesti ruokittaviin lapsiin, estäen heidän painonlisääntymistään ja kehitystään pitkäksi aikaa. Suuri osa Oulunkylän lastenkodissa hoidetuista lapsista oli heikkoja ja siellä sattui verrattain monta kuolemantapausta. Kesän kuluessa ilmeni useassa lapsessa tarttuvaa, merkivää ihottumaa, joka monessa tapauksessa heikensi sitä potevien voimia. Samaa ihottumaa on ilmennyt aikaisemminkin, tosin ei niin vaikeana. Taudinsyynä voidaan mahdollisesti pitää veden huonoa laatua kesän aikana sekä vedenniukkuutta. Talvella sattui kodissa surullinen tapaus kun rotta, joka oli nakertanut itsensä erääseen makuuhuoneeseen, pääsi puremaan erästä lasta. Sairaalahoidolla paranivat haavat, mutta jäi niistä sangen suuret arvet.

Kodissa vuonna 1924 sattuneet taudintapaukset käyvät selville seuraavasta yhdistelmästä:

	0—1 vuotiaita lapsia.	1—2 vuotiaita lapsia.	Yhteensä lapsia.
Äkillistä maha- ja suolikatarria.....	7	4	11
Pitkällistä » » »	1	1	2
Kaularöyhkää (Angina)	—	1	1
Influensaa	12	16	28
Äkillistä henkitorvenkatarrin	14	14	28
Pitkällistä »	1	—	1
Äkillistä keuhkotulehdusta	5	2	7
Keuhkotuberkulosia	1	—	1
Nenädifteriaa	4	2	6
Korvatulehdusta	1	1	2
Lymfarauhastentulehdusta	1	1	2
Silmän sidekalvotulehdusta	1	—	1
Impetigoa	5	1	6
Riisitautia	2	2	4
Idiotiaa	—	1	1
Rotanpuremaa	1	—	1
Yhteensä	56	46	102

Kuppatautisten lasten osastolla oli hoidettavana 7 synnynnäistä syfilistä sairastavaa lasta, joista 2 oli alle 1 vuoden, muut yli 2 vuoden ikäisiä. Sitäpaitsi hoidettiin osastolla tilapäisesti yhtä 6-vuotiasta tyttöä, joka sairasti gonorrhoea.

Kaikista sairaista lapsista lähetettiin 28 sairaalaan, niistä 17 lasta alle 1 vuoden ja 11 lasta 1—2 vuotiaita. Vuoden varrella kuoli 6 lasta, nimittäin 1 lapsi influenssaan, 4 lasta keuhkotulehdukseen ja 1 lapsi keuhkotuberkuloosiin. Kaikki kuolemantapaukset sattuivat sairaalassa. Iän mukaan jakautuivat kuolleet siten että 5 lasta oli alle 1 vuoden ja 1 lapsi 1—2 vuotias.

Myöskin Kullatorpan lastenkodissa sattui vuonna 1924 lukuisia sairastapauksia. Vuoden alussa ilmeni lukuisia influensatapauksia, osittain sangen vaikeita, joista seurasi korva- ja keuhkotulehdusta sekä yhdessä tapauksessa märkivää keuhkopussintulehdusta. Taudintapaukset jakautuvat eri tautien kesken seuraavasti:

Äkillistä maha- ja suolikatarria	5
Influensaa	41
Äkillistä henkitorvenkatarria	3
» keuhkotulehdusta	4
Märkivää keuhkopussintulehdusta	1
Korvatulehdusta	13
Vesirokkoa	8
Tuhkarokkoa	6
Silmädifferiaa	1
	82

Sairaista lapsista hoidettiin 12 sairaalassa. 1 lapsi kuoli keuhkotulehdukseen.

Kullatorpan lastenkodissa häytti lääkärin mielestä suuri tilanahtaus. Pienemmässä rakennuksessa oli makuuhuoneiden yhteinen kuutiosisällys n. 111 m³ ja lasta kohden ainoastaan n. 5.5 m³. Jos päivähuone ja eteinen luetaan mukaan, on tilaa henkilöä kohti, hoitajatar mukaanluettuna, 10.3 m³. Ilmavaihto huoneissa oli puutteellinen ja lapset sen johdosta kalpeita. Suuressa rakennuksessa olivat olot hieman paremmat; siellä oli nimittäin makuuhuoneissa ilmaa lasta kohti n. 7.5 m³ ja kaikissa huoneissa yhteensä 12.0 m³.

Ilmaa pitäisi olla n. 15 m³ lasta kohti, mutta kun sijain puute on niin suuri, voidaan tätä vaatimusta tuskin toteuttaa. Kuitenkaan ei pitäisi pienempään rakennukseen sijoittaa useampaa kuin 16 lasta, ja olisi sinne hetimiten järjestettävä tehokkaita ilmavaihtolaitteita.